

## VZREJA NOVOŠKOTSKIH PRINAŠALCEV V SLOVENIJI

Pasemski psi v Sloveniji morajo pred paritvijo (samci in samice) pridobiti vzrejno dovoljenje. Za pridobitev vzrejnega dovoljenja so različne zahteve, ki so odvisne od pasme. Vsem je skupno, da morajo pridobiti:

- Slovensko rodovniško številko, če so uvoženi (SLR...-.....), ki se jo vpiše v izvozni rodovnik. Slovenski psi to številko že imajo in so že vpisani v slovensko rodovno knjigo.
- Telesno oceno.
- Opraviti vzrejni pregled, kamor se prinese vso zahtevano dokumentacijo.

Novoškotski prinašalci potrebujejo za slovensko vzrejno dovoljenje:

- Telesno oceno, ki se jo lahko pes pridobi pred vzrejnim pregledom ali na dogodku »telesna ocena«, kjer se ocenjuje ali vse pasme lovskih psov ali pa le pse prinašalskih pasem. Pridobitev telesne ocene izgleda enako kot razstavljanje psa, le da psa še bolj podrobno pregledajo (glede na FCI standard pasme). Minimalna starost za pridobitev telesne ocene je 9 mesecev.
- Zdravstvene rezultate:
  - Rentgensko slikanje kolkov in komolcev (HD in ED) pod sedacijo psa, ki se ga opravi pri veterinarjih iz seznama KZS. Ocena pride po evalvaciji rentgenskih slik s strani komisije treh specialistov. Minimalna starost za veljavno slikanje okostja je 12 mesecev (bolje počakati do drugega leta starosti).
  - Klinični pregled oči, ki se ga opravi pri oftalmologu, in velja v Sloveniji dve leti v tujini pa le eno.
  - DNK teste za: CEA/CH in PRA-prcd, če pes ni že genetsko čist po starših (oz. je znan genetski rezultat iz DNK rezultatov staršev).
  - DNK profil.
- Vzrejni preizkus (VPR) ali katerikoli višji preizkus za prinašalce (PNZ, LP-P, TP-P, VUT-R - slednji v Sloveniji ni bil še nikoli organiziran). Pravilniki za vse preizkuse so na spletni strani KZS, Državne vzrejne komisije za prinašalce.
- Vzrejni pregled, kamor se dostavi vso originalno dokumentacijo na vpogled in fotokopije vseh dokumentov, če niso bile že poslane ob prijavi na vzrejni pregled (rodovnik - obojestranska fotokopija, zdravstveni testi in DNK profil, potrdila o opravljenih delovnih preizkusih, na vpogled pa še cepilno knjižico - potni list psa). Minimalna starost za pristop na vzrejni pregled je 15 mesecev.
- **Vzrejni pravilnik, pravilnik za prinašalske-delovne preizkuse, datumi, pogoji in prijava na vzrejni pregled so na strani Državne vzrejne komisije za prinašalce:**  
<http://www.kinoloska.si/komisije/dvk-za-retrieveerje/>

Samci in vzreja:

Ker so lastniki samic tisti, ki iščejo samce, morajo lastniki samcev omogočiti, da se jih lahko najde in »spozna«, kar pomeni, da samo vzrejno dovoljenje še daleč ni dovolj, da bi samcu našli primerno družico:

- Pes naj ima svojo spletno stran, fb spletno stran, instagram, twiter itd. Sploh pri pasmi, kot so novoškotski prinašalci, ki so pri nas redki in v sorodu, se jih oglašuje predvsem preko interneta. To vse tudi pomeni, da je ciljna skupina za lastnika samca bolj kot ne izključno tujina. Torej mora biti spletna stran vsaj v angleščini, če ne celo večjezična. *Spletna stran mora biti pregledna, vsečna, hitra, z lepimi in nazornimi fotografijami ter vsemi podatki o psu, ki so pomembne za vzrejo in pasmo.*
- Psa je potrebno čim več razstavljati, ne le v Sloveniji, temveč tudi v tujini, da ga lastniki samic spoznajo in opazijo, da obstaja. Zaključevati je potrebno šampionate, tudi mednarodne. *Zaželeno je, da so rezultati čim boljši.*
- S psom je potrebno veliko delati, opravljati preizkuse, po možnosti iz različnih disciplin, da se pokaže vsestranskost psa. *Zaželeno je, da so rezultati čim boljši.*
- Potrebno je opraviti vse (čim več) zdravstvene teste, vsaj za pasmo, za katere ni znan DNK rezultat po starših. *Zaželeno je rentgensko slikanje tudi drugih sklepov poleg kolkov in komolcev, ter tudi hrbtenice. Zaželen je pregled srca, vsakoleten pregled oči oz. pregled oči vsaj pred paritvijo. Zaželen je pregled delovanja ščitnice itd. Skratka, zaželeno je čim več zdravstvenih testov, pri katerih je pes genetsko čist oz. pri testih, ki niso genetski, da je pes zdrav glee na veterinarski pregled in veterinarsko potrdilo.*
- Potrebno je razmišljati o odvzemu in hranitvi sperme, katero se lahko pošlje v tujino zamrznjeno, ohlajeno na željo lastnika samice.
- Potrebno je razmišljati o pogodbi, ki bo zaščitila mladiče in ne le uredila »plačilo« za skočnino. Dobra pogodba ureja:
  - Skočnino (plačilo, redko se vzame v zameno mladiča), ki je definirana tudi glede na število mladičev in zajema del, ki pove, kako je v primeru, ko ni nobenega ali ko je zelo malo mladičev.
  - Komu se (ne) sme prodati mladiče.
  - Da se lastnik samice zaveže, da bo ustrezno poskrbel za samico v času brejosti in uporabil veterinarsko pomoč pri porodu, če bo pomoč potrebna. Da bo pripravil ustrezen prostor (kotilnico) za porod in bivanje mladičev prva dobra dva tedna, ter da bo pripravil psom mentalno zanimiv in telesno ustrezen prostor v svojem stanovanju-hiši, kjer bodo bivali mladiči z mamo, ko jim bo kotilnica postala premalo. Da bo javil, kdaj bodo mladički rojeni, vse podatke o leglu (število mladičev, spol, morebitni problemi), da bo dohranjeval-hranil mladiče, če bo to potrebno, da bo ravnal v skladu z navodili veterinarja (tudi glede morebitne potrebne evtanazije umirajočega ali neozdravljivo hudo bolnega mladiča). Da se bo z mladiči ukvarjal od rojstva naprej in izvajal z njimi (na njih) vaje, ki jim bodo koristile v življenju (ENS in ESI program), da jih bo ustrezno socializiral in začel z »vzgojo« in »šolanjem« (primerno starosti) ter testiral pred oddajo v nove domove, da bo javil, kdo so novi lastniki mladičev, da bo mladiče predal s pogodbo, ki jih bo zaščitila pred (pre)prodajo - oddajo drugemu lastniku, pred testi na živalih, pred šolanjem z negativno »motivacijo«, pred neželenim razmnoževanjem, pred razmnoževanjem brez vzrejnih dovoljenj, pred prekomernim razmnoževanjem (več kot tri legla na samico, več kot pet do sedem legel na samca redke pasme na cel svet).

- Da se lastnik samca zaveže, da bo pomagal pri leglu po svojih najboljših močeh, da bo pomagal z oglaševanjem legla, da bo pomagal iskati nove, ustrezne in dobre domove za mladičke.
- Etične in moralne vrednote dobre - najboljše vzreje, ki vsebujejo med drugim navedbe vseh znanih dobrih in slabih zdravstvenih, karakternih, vizualnih lastnosti linije samca in vseh lastnosti, katere se zdijo lastniku samca pomembne in potrebne omembe.

Vse slabe lastnosti, katere so znane vzreditelju samca in lastniku samca, mora lastnik samca povedati lastniku samice že ob zanimanju za paritev, saj le tako se bo ognilo ponavljanju in ojačitvi hib mladičev in pasme.